

הלכות דברים הנזהרים בפעולה סימן קעט

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ט]

משום דברך להגדר מלאכה קטנה לגדולה, לא תשיב הספח הדעת
גמור⁽¹⁰⁾.

(10) ודוקא אם נשאר במקומו, אבל אם עקר את מקומו והסח את
דעתו מלאכול עוד, כתב בביה"ל לעיל (סי' קע"ח ס"ב ד"ה אם)
שכולי עלמא מודים שצריך לברך אם רצה לאכול עוד. [אמנם
לענין מי שברעתו להמשיך לאכול, אלא שיצא לחוץ והסח דעתו
לדברים אחרים, כתב לעיל (סי' קע"ח ס"ק י) שאינו צריך לברך שנית
להמציא].

ואם הסח דעתו מן הסעודה וענה לזימון, כתב לקמן (סי' ר ס"ק ז
ושע"צ שם ס"ק ח) שצריך ליטול ידיו ולברך שוב 'המוציא', ונרע
מסתם דיסח הדעת [וכמבואר בפוסקים שהזימון הוא חלק
מברכת המזון, וכאילו התחיל את הברכה (שערי הברכה פ"ג הע'
נט)].

[משנ"ב שם]

דברך תברך תשיב גמר סעודה, ואף באכילה אסור בלא ברכה,
וכן קהם הקסבר לקמן בסימן קצו סעיף א, ע"ן שם⁽¹¹⁾.

(11) ולענין אכילת האפיקומן בליל הסדר, כתב השו"ע לקמן (סי'
תע"ז ס"ב) שמי ששכח לאכול את האפיקומן וזכר לאחר שנטל ידיו
למים אחרונים או שאמר 'הב לן ונברך', יאכל את האפיקומן בלא
ברכת המוציא, וביאר במשנ"ב שם (ס"ק ח), שאף שכאן הובא שיש
אומרים שאם אמר 'הב לן ונברך' הוי דיסח הדעת ואם ירצה
לאכול צריך לחזור ולברך, באפיקומן אין תלוי הדבר בדעתו, שהרי
צריך לקיים את רצון ה', ובוודאי השכחה גרמה לו ליטול ידיו או
לומר 'הב לן ונברך', ולא הסח את דעתו לגמרי.

[משנ"ב שם]

לכתחלה בודאי יש להזהר שלא לאכול אחר שאמר 'הב לן ונברך'⁽¹²⁾.

(12) ואם רוצה בכל זאת לאכול, כתב הקצות השלחן (סי' מב
בד"ה ש"ס א) שיאכל בלי ברכה, אך יתכן שיש עיצה, שיברך על
סוכר 'שהכל' ויכוון לפטור גם את הפת.

[משנ"ב ס"ק י]

לא הני הספח הדעת⁽¹³⁾, הודאי דעתו אם ירצה בעל הבית לאכול
ולשתות עמו יאכל וישתה עמו⁽¹⁴⁾.

(13) אכן, זהו דוקא כשעדיין יש מאותו המין לפניו, או שהיה
בדעת בעל הבית להביא מאותו המין לפניו, אך אם אין מאותו
המין לפניו ולא היה בדעת בעל הבית להביאו, כתב הכף החיים
(ס"ק כ) שפנים חדשות באו לכאן, וצריכים לברך שנית.

ואם טעה בעל הבית בעצמו והיה סבור שאין כבר מה לאכול ואחר
כך נודע לו שיש עוד מאכלים, כתב הערוך השלחן (ס"ז) שנחשב
היסח הדעת בטעות, ואין זה כסילוק מן הסעודה, שהרי מטעם זה

אין אמירת האורח חשובה כלום מפני שסומך על שולחנו של בעל
הבית ואינו יודע אם נגמרה הסעודה, ואם כן גם בבעל הבית כן
הוא [וראה כעין זה במשנ"ב לעיל (סי' קל"ז ס"ק יג) לענין קריאת
התורה, שאם קראו רק שני פסוקים וכבר גללו את ספר התורה אך
לא בירס עדיין ברכה שלאחריה, יחזור ויקראו בלא ברכה].
ובשרית רב פעלים (א"ח ח"ב סי' לד) כתב שדבר זה תלוי
במחלוקת. אכן לענין מי שהסח דעת מאכילה משום שחשב
שצריך לצאת ושוב אמר לו שאינו צריך, כתב ההי"א אדם (כלל נט
ס"ח, וכלל מט ס"ד) שאף שהסח דעת בטעות, נחשב הדבר
להיסח הדעת.

(14) ואדם האוכל בביתו, כתב הא"א (בוטשאטש) שיתכן שנחשב
כאורח לגבי אשתו, כיון שהיא זו שמכינה את המאכלים. וכן
דעת הגר"פ שיינברג (חידושי בתרא) שגם בעל הבית תלוי בדעת
אשתו, שפעמים שאינו יודע שהכינה מאכל נוסף, ומסתמא דעתו
לאכול ממה שהכינה כדי שלא לצער [וראה הע' הקדמת].

אמנם הפמ"ג (א"א ס"ק ג) כתב, שלדעתו היה נראה שרק אדם
בביתו נחשב כבעל הבית לענין זה, משום שאצלו שייך 'כל שאומר
לך בעל הבית עשה', אבל מי שהזמין את חברו לסעוד עמו במלון,
אינו נחשב כבעל הבית לענין זה. ועל פי דבריו כתב בדעת תורה
שמי שסומך על שולחן אשתו העוסקת בהגשת המאכלים, אינו
נחשב כסומך על שולחן בעל הבית, ואם אמר 'הב לן ונברך' נחשב
להיסח הדעת. וכן כתב בשו"ת בצל החכמה (ח"ו סי' טט) שאמירת
בעל הבית 'הב לן ונברך' נחשבת כהיסח הדעת אף אם אשתו
מנישה את המאכלים.

[משנ"ב ס"ק יב]

ועדיף מ'הב לן ונברך', דבין שנטל הכ"ס בידו, אפלו בשיטה
אסור להפסיק⁽¹⁵⁾.

(15) ואם נטל את הכוס כדי לברך, כתב בביה"ל לעיל (סי' קע"ז ס"ב
ד"ה למשוך) שלכאורה נחשב הדבר כהיסח הדעת גמור אף
בזמנינו, שאין לך סילוק סעודה יותר מזה, ואם רוצה לאכול לאחר
מכן צריך לברך תחילה וסוף משום שאינו נפטר בברכת המזון,
וצ"ע שכן כתב הגר"ז ושכן משמע מהמג"א, אלא שכיון שבמאמר
מרדכי חלק על זה וכתב שבאופן זה פטור מלברך ברכה אחרונה,
יש לסמוך עליו בדברים הבאים מחמת הסעודה, אכן החו"א
(א"ח סי' כז ס"ק ד) נקט כהגר"ז.

[משנ"ב ס"ק טו]

והוא הדין בכתובה אחת ששקל אהד משיט לו כוס, דעל כל פוס
יכוס ה"ר נמלך⁽¹⁶⁾.

(16) ולא דוקא כשמושטים לו כוס, אלא הוא הדין אם מגישים לו
מיני מאכל כתב הערוך השלחן (ס"ז) שנחשב כנמלך, אלא אורחא
דמילתא נקט שכן דרך המסובים ליתן לאורח כוס לשתיה. וכן
משמע גם להלן (ס"ק יו) ובשע"צ (ס"ק כ).

הלכות דברים הנוהגים בפעולה סימן קעט

פד

באר הגולה
ג תוספות שם
בבבבב ד פתיחות
מבבבב רבנו
ה פתיחות שם
ו פתיחות שם
הר"ף

שלא נטל ידיו (ט) לא נסתלק לגמרי מאכילה: ב ימי שסומך על שלחן אחרים, *אפלו אמר 'הב לן ונברך' (י) *לא הוי הסח הדעת (יא) *עד שיאמר (ד) בעלה הבית: ג יאם לא אמר 'הב לן ונברך' וגם לא נטל ידיו, (ה) (יב) *משנטל הכוס לברך (יג) הוי הסח הדעת: ד (יד) *שנאדם נכנס לבית חבירו ויש שם חבורות (טו) הרבה שאוכלים וכל אחד מושיט לו כוס, ייש מו' שאומר שמברך על כל אחד בורה פרי הגפן, כי בכל פעם הוא (ו) (טז) נמלה: ה (יז) הקרואים בבית בעלה הבית

באר היטב

הוא דעתו אם ירצה בעה"ב לאכל ולשתות עמו יאכל וישתה עמו, ולכן נ"ל אם בשעת אמירתו הסיס דעתו בברור שאף שיאכל וישתה בעה"ב לא יאכל וישתה עמו ונמלה אח"כ, צריך לברך וכ"ש כשנטל ידיו, מ"א: (ד) בעה"ב, ואז פלג אסורין, ונ"ל דוקא כששחקו והסכימו לברך, מ"א: (ה) משנטל הכוס, ודיו כמ"א, מ"א: (ו) נמלה, ע"ל סימן קעד סיה מ"ש בשם הש"י:

באר הגולה

שמוכא בבית יוסף, עין שם, וכן הוא גס"כ דעת התוספות בבבבב מ"ב דבר המתחיל תפך, עין שם, וכן הוא גס"כ דעת הנשכ"א בבבבב מ"ח דבר ויבואת קצו, עין שם, וכן הוא גס"כ דעת הנשכ"א בבבבב מ"ח דבר המתחיל יתבו, עין שם, ואחר כך מצאתי באלהי רבה שהביא עור הרבה פוסקים שסוברין בן קהר"ש, עין שם, וכתב דדעת הרב רבנו יונה בדבר זה יחידה הוא, ועין במאמר מרדכי שהשיג עליו ובהר"ן הביא דבר זה בשם הרמב"ן והר"ר משלם דקומי בשיטה זו, עין שם בארף, ומכל מקום, אף שהיה, הרב פוסקים סוברין קהר"ש דאין חלוק בין אכילה לשתיה, ומסיק באלהי רבה, דנראה לי להלכה למעשה דביטב לן ונברך' לא יאכל עד שברך לפניו, אמנם בבאר הגולה, כתב, דנראה לי לעקר דינא קהר"ב רבנו יונה ור"ן, מהך עבדא דשמעון בן יטח בבבבב מ"ח [ועין בפסחים ק"ג ע"ב ד"ה בינו, שהקשו קשיא זו ומרנו דגם זה באמת לגמרי הוא דבבבב אלא דכלאו הכי דמי לה, וכן כתב גם הרש"א בבבבב מ"ח], וצ"ל לן לא נטל ונברך' לדינא בזה, ויש לזהר שלא לאכל אחר שאמר 'הב לן ונברך' דהוי ספק ברכה, וכן כתב בברך-החיים; וכן אם הסיס דעתו בברך' שלא לאכל, אף שלא אמר 'הב לן ונברך', גס"כ נכון מאד לזהר לכתחלה שלא לאכל, דגם בזה יש הרבה ראשונים שסוברין לזהמיר בזה ונ"ל: * אפלו אמר הב לן וכו', עין משנה ברורה, ומשמע מפרי-מגדים בסעיף-קטן ג באשל-אברתם, דאם נטל ידיו אמרין ומסתמא בודאי הסיס דעתו בכל גווי, וכן כתב בחידושי ר' עקיבא איגר בשם תשובת פתח-שושן: ובספר טטה יהודה חילוק על זה, עין שם, וכן בספר מכתב-שמואל: * לא הוי הסח הדעת, עין משנה ברורה, והוא מלשון המגן-אברהם, ולכאורה משמע מזה דכשאין בעלה הבית אוכל ושותה עוד, והאורח נמלה ממחשבתו הראשונה ורוצה לאכל ולשתות, דאסור, דבריו אמר 'הב לן ונברך' והסיס דעתו; אבל באמת יש לומר, דכל זמן שלא אמר בעלה הבית 'הב לן ונברך' לא חשיב הסח הדעת של האורח כלל, דבדואי לא הסיס דעתו צדן בברור כל זמן שלא אמר בעלה הבית 'הב לן ונברך', וכן מורה לשון השלחן-ערוך והלבוש, עין שם, ואחר כך מצאתי בספר מכתב-שמואל שכתב גס"כ דבבבב: * עד שיאמר בעלה הבית, והוא הדין גדול השלחן וא"ר בשם צ"ל, ולשון המכתב שכתב "על שלחן אחרים", לכאורה משמע דוקא מפני דעת בעלה הבית אדם כבשל דעתו אבל לא באופן אחר, וכן משמע קצת בפר"מגדים, עין שם, וצריך עיון למעשה: * משנטל הכוס, ולענין עשר המסבין, פלוג בזה: אם המברך הוא בעלה הבית בעצמו [או גדול השלחן, לפי דעת האלהי רבה הנ"ל], פשוט דכל כוס אחר, ואפלו אם הושיטו לו כוס אחר בשעה שצדן לא גמר לשתות כוס הראשון, (כ) גמי דינא הכי דצריך לזהר ולברך עליו בפני עצמו, כיון שבשעה שברך לא היה דעתו על זה, שלא היה ידוע שיושיטו לו עוד, וכל זה דוקא בסתמא, אבל אם בשעת ברכתו היה דעתו ששעלה הברכה על כל מה שיתנו לו, אין צריך לברך על כל כוס, (כא) אף שלא היה ידוע אז אם יתנו לו, מפל מקום מהני דעתו לזה, (כב) ובמקום שהמנהג שמושיטין כוסות הרבה למי שנגזס במסבת הקבוצים לשתיה, אז אפלו ברה בסתמא על כוס אחד, אמרין דדעתו היה על כל מה שיתנו לו, ואין צריך שוב לברך על כל כוס וכוס, ומכל מקום, טוב יותר שיכתב בשעת ברכה על כל מה שיתנו לו: ה (יז) הקרואים וכו'.

שער הציור

(יא) מגז-אברתם: (יז) כבאר לעיל בסימן קעד: (יג) ונראה לי דאפלו אין בעלה הבית אוכל עם האורח, רק שבעלה הבית קראו להאורח שיאכל אצלו, אפלו הכי אמרין דאף שאמר 'הב לן ונברך' מכל מקום מסתמא דעתו אם נכשנו בעלה הבית שיאכל עוד שלא יקרב על דבריו: (ד) ובברך-החיים בשעתאין חרין השמיט מבת "עמו", ומסתמא דגם המגז-אברתם לאו בדוקא נקט: (טו) מגז-אברתם בשם התוספות: (טז) וכן משמע בפר"מגדים וכן פסק בברך-החיים, ע"ש: (י) בן משמע כמגז-אברתם וכן משמע מהג"א: (יח) דאם קראוהו נשתנה הדין, וקולקמה: (יט) בן משמע לעיל בסימן קעד סעיף ה בהג"ה: (כ) מגז-אברתם, וצ"ל במחצית-השקל ופר"מגדים שסוברים במגז-אברתם פאשר לפניו דצריך לזהר ולברך, ולא בהג"ה, וכן משמע במגז-אברתם לעיל בסימן קעד סעיף קטן ו: ואף ביבירה דעה סימן יט לענין שחשיט פסק שם המכתב דאם הביאו לפניו בשעה שצדן לא גמר הראשונים דאין צריך לזהר ולברך, דחשיבין פאלו פאו בבת-אח: שאני הסיס דאמרין כיון שצדן יש לפניו מהראשונים נראה שצדן הוא קבוע לשוט, וכמו שכתב הבה"י"ס שם, כה שאין בן הכא דלא שיה קביעות לאכילה ושתיה כיון שבא רק דרך גזאי לשם: (כא) מגז-אברתם בסימן קסט סעיף-קטן ו ושאר אחרונים, ולא כמ"ז בסימן וז סעיף-קטן ד: (כב) חיי-אדם, ומקורו הוא בט"ז קע"ד, עין שם, וכן כתב הגר"י:

הַלְבוֹת וְדָרִים הַנּוֹחִיגִים בַּפְּעוּדָה שִׁמּוֹן קַפּ קַפָּא פה בְּאֵר הַגּוֹלֵלָה

ה' נִוְהֵגִים (יא) לַכִּסֹּת (ז) [ז] הַסִּכֵּן בְּשַׁעַת בְּרַכַּת הַמִּזוּן; (יב) וְנִהְגוּ שְׁלֹא לַכִּסֹּתוֹ בְּשַׁבַּת וַיּוֹם-טוֹב:

קפא דיין מים אחרונים, ובו י' סעיפים:

א (א) מִמֶּם אֲחֵרוֹנִים (ב) חֹבֶה: ב מִמֶּם אֲחֵרוֹנִים אֵין נוֹטְלִים עַל־גְּבִי קִרְקַע (ג) *אֶלָּא
(ד) מִפְּנֵי רוּחַ רָעָה שְׁשׂוּרָה עֲלֵיהֶם. (ה) וְאִם אֵין לוֹ בְּלִי, נוֹטֵל עַל־גְּבִי (ו) עֲצִים דְּקִים
(ז) [ז] בְּכֻלִּי, (ח) מִפְּנֵי רוּחַ רָעָה שְׁשׂוּרָה עֲלֵיהֶם. (ט) וְאִם אֵין לוֹ בְּלִי, נוֹטֵל עַל־גְּבִי (י) עֲצִים דְּקִים

שערי תשובה

מִבְּאֵר שֶׁקָּבַע מִדְּבַר הַזֶּה פ' יִתְרוֹ וּמִפְּרֶשֶׁת הַדֶּתֶר מִסְתַּחֵל הַפְּעִינָה, וְנִבְרָא אֶרְצָרָו, וּבִמְקוֹדֶשׁ סֵלֶל שֶׁם הָאֵרֶוֹ כְּזֶה, עֵץ שֶׁם: [ג] לַעֲנִינָה. עֵץ בְּהִיט. וְעֵץ בְּרִי' בִּשְׁם מִי"ה שֶׁהִלָּח מִבְּרִיא וְצִוְּנִי וְל' פְּרוּשׁ וְהוֹרֶה הַזֶּה כִּבְכּ לְהַכְרִיז דְּנוּקָא נִשְׁאֵר כָּל הַפְּחִידִין יִחַד פְּחִית לִיקָא אֶסְתֵּר, עֵץ שֶׁם: [ד] לַעֲסִין. עֵץ בְּהִיט. וְכִבְרִי' כִּבְכּ שֶׁמִּמֶּנּוּ שָׂרָה בִּשְׁם הַקֹּדֶשׁ שֶׁמִּבְּרִיא וְעִוְדוֹרָיו וְל' עָצָא לְכֹסֶת בִּשְׁמֵת דִּרְט, וְכִן רִאשִׁית לְמִנִּי מִתְּקִי' אֶחָדָא בְּתַהוֹמֵת כְּתִי, לְפִי שֶׁשֶּׁפֶט רָקָו לְעֹשֶׁ"ב שֶׁבְּאוֹתוֹ עֵץ מִתּוֹק הַחַיִּיזוּרִים וְכֹל הַקֶּתֶר לְעֹשֶׁ, עֵבֶל כּו', עֵץ שֶׁם. וּמִשֵּׁל לְכֹסֶת הַפֶּת כּו', כְּבִרִי' כִּבְכּ בִּשְׁם מִי"ה שֶׁעַם אֵחָד, שְׂאֵל וּפֶלֶא מִשְׁכּוֹ אֲרוֹרִים עַל הַפֶּת וְקָאֵס, לֵאל שֵׁד כִּבְכּ בִּין שְׁכִירֵי צִוִּי הַמִּזְרִיא, כִּבְכּ שֶׁמִּקְוֹמֵס אֵץ מ' שְׁוֹלֵת בֵּן שֶׁ בִּשְׁמֵת עֵץ כִּבְכּ חָצֵה וְהָעִין עֵץ: [ב] כִּבְלִי. וְעֵץ בְּהִיט. וְעֵץ לֵוִי לֵוִי מִעַם מִנִּי בִּשְׁם חֲזָקָה וְהָעִין וְהָאֵרֶוֹ:

פאר הייט

והב"ש פרק חלק, עמ"א ובש"פ י"ד סי' קסה ויבדלאהון וצנן בספר אלף
 בפה שהספים עם מהר"ו. הלבוש כ"ד שם כתב דהנוגנים צריך שלחן
 כליל-שבת בפת שלם ומזיחין אותו שם כל הלילה יש לקחות בנדם, ונדאי
 לא נתפשט זה אלא מחק עובדי-כוכבים, ע"ש, וב"כ בספר נגיד ומצנה, ע"ש,
 והט"ז ב"ר וקאן וקאש ומקמם המנהג שצוין לקבד השבת, ע"ש, והט"ז
 אהרן כתב צ"ל: דכרי תמזחים, ע"ש: (א) לעניות. הנה אם משליכן במקום
 שיוסרין אבל אם משליכן למים שרי, מ"א, ע"ש: (ז) חספין. דברנל מקצר
 ימי האדם, ואינו דין שיהיה מזה על השלחן שדומה למקום שמאריך ימי
 האדם. וטעם ב' לפי שפעם א' הוציא א' לקברת בונה ירושלים וקובר חורבן
 הציט ומקע סבין בבטנו, ע"כ נהגו לסלקו בלשנת ברכה ב"י, וכתב ח"ד:
 והמתעשר היה בחל ע"כ נדון ג"כ בחל. ומטעם הא' י"ל דכיה דאין בונים מ

[illegible]

(א) חובה. מוזגין הכוס ואח"כ נוטלין, ר"י מ"א: (3) בכלל, ומ"מ אין לרחץ ידיו מתוך הכלל, ובאמצעים שרי, יש"ש מ"א: (2) עצים, וה"ה על הרצפה, דאין

פאנר הלכה

המסבין בתורה גירון, אלא אם המסבך הוא אחד מהמסבין המסבך בעצמו, בנדיא חשוב הסוד הדעת אצלו; ושאר מסבין, תלוי דבר זה בדעות הפוסקים לקמן בסיומן קפג אם המסבין רשאי להשיח אחר שנטל הפוס בידו, עלדידהו בנדיא אינ גירון בתורה כל זמן שלא הסיחו דעמם ולא אמרו נכרך בכתב המסבין:

* **אָלס בּוֹלִי**, וואָס צוויי יאָרן שוין איז אַסאך אַלער, האָט ער זיך אָנגעקומען צו זיין שוועסטער, וואָס איז נאָך אַלער, און זי האָט אים געזאָגט: "וואָס האָסטו געוואָלט זיין אַלער?" ער האָט אים געזאָגט: "וואָס האָסטו געוואָלט זיין אַלער?"

משנה ברורה

וַיִּפְּאֶסוּ מַנְיֻצִי מִי הַנְּטִילָה, וְכַנ"ל מִרְש"י. וְנִרְאֶה דְּמַפְל מִקֹּם
יִשְׁאִיר לָחֶם עַל הַשְּׁלֶחֶן בְּמִקְצוֹעַ אֶחָד שֶׁיִּהְיֶה מִנֵּחַ עַד אַחֵר בְּרֶפֶת
הַמִּזֵּה, וְכַנ"ל בְּסֵעִף א, וְיִהְיֶה קֶצֶת רְחִיק מִמְּקוֹם הַנֵּחַ:
ד (י) קִשָּׁה לַעֲצִיזוֹת. וְדוֹקָא לְדַרְס עֲלֵיהֶם דִּהּוּא בְּזֵי גְדוּלָּה,
(י) אֲבָל בְּשִׁמְשׁוֹלֵיכֵן לַמִּים, אֲפִלּוּ בְּשִׁנְאָאֲבִין עַל-יַד-יָזָה אֵין חֲשֵׁשׁ
כִּינֵן שֶׁהוּא פָּחוֹת מִכִּזְיָה.¹⁶ וְיֵשׁ מִחֲמִיבִין (יֵל) בְּשִׁנְשׁ תְּרַבָּה פְּרִיזִין
וְיִצְטָרְפוּ לְכַזָּת: **ה (א) לְכַסוֹת הַסִּפֵּין.** בְּבִית-יוֹסֵף שְׁנֵי טַעְמִים:
הָאֶחָד, דְּבִרְלוּ מִקְצֵר יְמֵי הָאָדָם, יֵאָמְרוּ דִּין שִׁינְיָה מִנֵּחַ עַל הַשְּׁלֶחֶן
(י)

שְׂדֵיכָהּ לְמִזְבֵּחַ שְׂמֹאדָרָךְ יְמֵי הָאָדָם, וְעַל־כֵּן כָּתִיב "לֹא תִנִּיף עֲלֵיהֶם בְּרוּל", וְעַל־כֵּן אַחֵר שֶׁנֶּמֶר אָכִילָתָהּ וּרְצִיָּהּ לִבְרֹךְ בְּרֶכֶת הַפָּזוֹן מִכֶּסֶה הַסִּפְיָה (8); וְטַעַם שְׁנֵי בָשָׂם רִבְנָה שִׁמְחָה: לְפִי שֶׁפַּעַם אֶחָד הִגִּיעַ אֶחָד לְבִרְכַּת 'בִּנְיָה וִירֻשָׁלַיִם' וְנִזְכָּר חֶרֶץ הַפִּיט וְתִקַּע סָפִין בְּבִטְנוֹ, וְעַל־כֵּן נִהְיָ לִסְלֹק בִּשְׁעַת בִּרְכָּהּ (יב) וְנִהְיָ שְׁלֵא לְבָשׂוֹתָו וְכוּ'. הַטַּעַם שֶׁאֵין מִקְפִּידִין עַל זֶה בְּשַׁבַּת יוֹם־טוֹב⁽¹⁾, עֵינֵינוּ בְּאַחֲרוֹנֵי:

א (א) מים אחרונים וכו'. הטעם, (א) משום שהידים מזדמנות הן מן האכילה ופסולות לברכה, וסמכו חז"ל אקרא ד'והתקדשתם והייתם קדושים'; "והתקדשתם" אלו מים ראשונים (שיקדשו ידיהם קדם האכילה לטהרם מטמאה, כמו

שנתבאר לעיל בסימן קנח), "והייתם קדושים" אלו מים אחרונים. (3) ואפלו למי שאינו מברך בעצמו אלא שומע לצאת מפי המברך¹⁴¹, ויותר מזה: אפלו בשאין ידיו מזהמות כלל מן האקילה, גם כן חיבו דיו"ל בנטילת מים אחרונים, והוא מפני חשש מלח סודמית, דבכל צעודה תלא נמצא מלח¹⁴², (ג) ויש לחשש שמה מערב בזה מעט מלח סודמית, שמשפא העינים למי שפוגע בהם¹⁴³ ואחר-

כך יגע בעיניו; ואף עבשו שאין מצוי כלל סדומית ביניה, יש לחש למלח אחר ששבעה פחותה. יען בסעף י: (ב) חובה. ואם יגיש לו מים מַצְמָצִמים, (ד) צריך למעט במים ראשונים כפי שעור הקבאר בסמן קסב סעף ב בכדי שישאר לו מעט למים אחרונים. ואם אין לו רק כפי שעור מים ראשונים, (ה) הם קדמים אפלו למי שנוהר תמיד במים אחרונים, והאידנא דאין מצוי סדומית ביניה אינם חובה כלל כפי במ' מים ראשונים. (ו) יש אומרים דמתחלה אין לו לאכל אלא-אם-בן יודע שיהיה לו גס-

כֵּן מִיב אַחֲרוֹנִים, (ו) וּמִכָּל מָקוֹם אֵין הַחֵיּוֹב עָלָיו יִתֵּר מַפְּמִים רֵאשׁוֹנִים, הַתֵּיבָנִי בִּלְפָנָיו אַרְבָּעָה מִלִּין יִלְאֲחֲרִיו מִל, וְאִם בְּתוֹךְ שְׁעוֹר זֶה לֹא נִמְצָא מִים, (ז) אֶפֶס־עַל־פִּי־יִבִּי מִתֵּר לוֹ לֶאֱכֹל גַּם לְבָרֵךְ אַחֲרֵי־כֵן בִּרְכַת־הַמַּזּוֹן, (ח) וְכֵן אֵימַת שֶׁיִּמְצָא מִים אַחֲרֵי־כֵן יִשֹּׁל (קדוּשָׁה) מִשּׁוֹם חֲשֵׁשׁ מִלֵּחַ סְרִימַת: **ב** (ג) **אֵלֶּא בְּכָלִי**, וְלֹא יִתְחַב נָדִיר (י) בְּתוֹךְ הַכֵּל לְנִחְצֵם, אֵלֶּא וְשִׁפְף הַמַּיִם עַל נְדִיר שְׂנִיד לְחוּף הַכֵּל: (ד) **מִפְּנֵי רִיחַ רָעָה**, רִישׁ (ל) חֲשֵׁשׁ סָפָה לְעוֹבֵר עֲלֵיהֶם, (יז) וּבִמְקוֹם שֶׁאֵין עוֹבְרִים שָׁם יִכּוּלִים לִשֹּׁל עַל־צִי קִרְקָע, וְלָכֵן מִתֵּר לְטַלֵּם הַחֵה הַשְּׁלֵחָן, וְאֶפֶס־עַל־צִי שֶׁלְּפָעִמִּים מִסְּלָקָה הַשְּׁלֵחָן מִכָּל מָקוֹם יִתְנַבֵּז בִּינֵי וּבֵינֵי: (ה) **וְאִם אֵין לוֹ פִּלִּי**, הַכְּשִׁישׁ לוֹ פִּלִּי

שַׁעַר הַצִּיּוֹן

(י) מגן־אברהם ואליה רבה וש״א: (יא) עץ בשערי־תשובה בשם הבר־יִי־ס: (ב) גמרא: (ג) שְׁאֵלֹת, והוא בפוסקים: (ג) בירי־סוף בשם הרמב״ם: (ד) פשוט: (ה) מגן־אברהם: (ו) מגן־אברהם וכן כתב המגן־גבורים, ועץ באליה רבה: (ז) כן משמע מה שכתב: ועץ סימן קטג וכי: (ח) ומל מקום נראה דטוב שיכתוב ידיו במפה קדם שיאכל כדי שלא יהיו ידיו מזוהמות מן האכילה, וגם יהיו כפילא שמורות מנגיעה במלח סדומית: (ט) הראב״ד: (י) מגן־אברהם בשם רש״ל. ועל נטילת ידים שבין גבינה לבשר, מפר אפלי לשפספס בתוך הכלי⁶ [שם]: (יא) לבוש: (יב) מגן־אברהם:

